

บทบาททางการเมืองของทหารไทย : ศึกษาเฉพาะกรณี

การจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม (2533 - 2535)

นายสุภชัย แสสนยุติธรรม



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

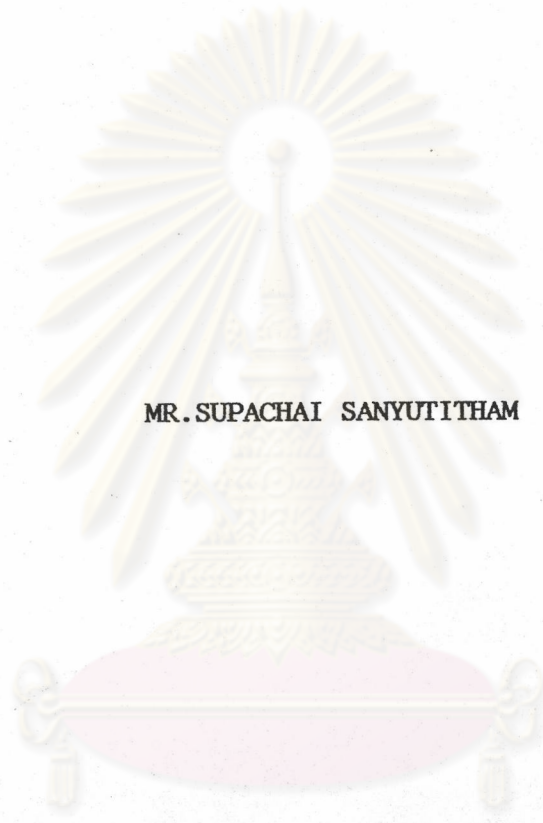
พ.ศ. 2537

ISBN 974 - 584 - 519 - 1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I1705963X

THE ROLE IN POLITICS OF THE THAI MILITARY : A CASE STUDY
OF THE SAMACKEETHAM PARTY (1990 - 1992)



MR. SUPACHAI SANYUTITHAM

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Government
Graduate School

Chulalongkorn University

1994



พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ศุภชัย แสนยุติธรรม : บทบาททางการเมืองของทหารไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม (2533-2535) THE ROLE IN POLITICS OF THE THAI MILITARY : A CASE STUDY OF THE SAMACKEETHAM PARTY (1990-1992) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.สุจิต บุญบงการ, 152 หน้า, ISBN : 974-584-519-1

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายจะศึกษาถึงการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทย โดยเฉพาะสาเหตุในการตั้งพรรคการเมืองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ว่ามีวิธีการความเป็นมา และการสิ้นสุดของพรรคอย่างไร เพื่อจะเป็นแนวทางในการหาทางป้องกันแก้ไขการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทย โดยในการศึกษาครั้งนี้ใช้การศึกษาจากเอกสาร (documentary research) ในลักษณะพรรณาวิเคราะห์ (descriptive and analytical method) และการสัมภาษณ์ (interview) ผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ โดยผลการศึกษาปรากฏดังนี้ คือ

1. ความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนภายในประเทศมิได้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนทำให้ทหารจำเป็นต้องจัดตั้งพรรคการเมือง แต่เป็นผลมาจากความจำเป็นของผู้นำทหารในการสร้างความต่อเนื่องในบทบาททางการเมือง โดยใช้พรรคการเมืองเป็นฐานอำนาจ และกลไกทางรัฐสภา เพื่อให้บทบาทของตนมีความชอบธรรม ผลการศึกษาจึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้

2. การขาดความชอบธรรมทางการเมืองทหาร มิได้เป็นปัจจัยทำให้การจัดตั้งพรรคการเมืองล้มเหลว แต่ความล้มเหลวในการแปรสภาพพรรคสามัคคีธรรมเป็นพรรคเทิดไท เป็นผลมาจากความขัดแย้งของสมาชิกพรรค การขาดการสนับสนุนทางการเงินของทหาร ผลการศึกษาจึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C 431862 : MAJOR GOVERNMENT

KEYWORD: ROLE IN POLITICS / THAI MILITARY / SAMACKEETHAM PARTY

SUPACHAI SANYUTITHAM : THE ROLE IN POLITICS OF THE THAI MILITARY :

A CASE STUDY OF THE SAMACKEETHAM PARTY (1990-1992) THESIS ADVISOR :

PROF. SUCHIT BUNBONGKARN, Ph.D. 152 PP. ISBN : 974-584-519-1

This thesis aims at studying the role in politics of the Thai military especially in the case of the establishment Samackeetham party by the National Peace Keeping Council (NPKC). The study makes use of documents in descriptive and analytical method plus interview. The findings are as follows :

1. Increasing political awareness among public is not a factor leading to establishment of a political party by the military but their determination to confirm their political role leads them to establish the Samackeetham party and to make their role more legitimate; thus the result does not confirm the hypothesis.

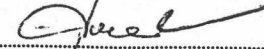
2. Lack of political legitimacy of the military does not contribute to the failure of the Samackeetham party . It is the lack of financial support from the military and the conflict within the party that leads to the transform of the Samackeetham party to Terdtai party, the result of this study does not confirm the hypothesis.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... การปกครอง

สาขาวิชา..... การปกครอง

ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิสิต..... 

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... 

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง บทบาททางการเมืองของทหารไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการ
จัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม (2533-2535) ในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลือของ
ผู้มีพระคุณหลายท่านดังนี้คือ ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญบงการ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณา
สละเวลาอันมีค่ามาคอยให้คำปรึกษา แนะนำตลอดจนเสนอแนวทางอันเป็นประโยชน์ในการ
ศึกษาเป็นอย่างดี รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์ ประธานกรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลีมณี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้แนวทาง
ในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ ให้มีความเหมาะสมมากขึ้น รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ
ที่ให้คำแนะนำให้ความสนับสนุนหนังสืออ้างอิง คุณโรกสินทร์ เกษทอง ผู้อำนวยการสำนัก
ประสานงานมวลชน กรรมการปกครอง ผู้บังคับบัญชาของผู้วิจัย ซึ่งอนุญาตและให้ความสนับสนุน
เวลาแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ขอขอบพระคุณผู้ช่วยเหลือ ทั้งในด้านการหาข้อมูลการ
พิมพ์ และช่วยให้แนวคิดอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาตลอดจนเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน
ที่ทำให้กำลังใจ จนการศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศุภชัย แสนยุคิธรรม

พฤษภาคม 2537



สารบัญ

| | หน้า |
|--|------|
| บทคัดย่อภาษาไทย..... | ก |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... | ข |
| กิตติกรรมประกาศ..... | ค |
| บทที่ | |
| 1. บทนำ..... | 1 |
| สภาพและความสำคัญของปัญหา..... | 1 |
| วัตถุประสงค์ในการศึกษา..... | 3 |
| สมมติฐานในการศึกษา..... | 3 |
| ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง..... | 3 |
| ขอบเขตของการศึกษา..... | 6 |
| วิธีการดำเนินการศึกษา..... | 7 |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... | 7 |
| การนำเสนอ..... | 8 |
| นิยามศัพท์..... | 8 |
| 2. ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง..... | 9 |
| แนวความคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง..... | 9 |
| 1 ความสำคัญของพรรคการเมือง..... | 9 |
| 2 ความหมายของพรรคการเมือง..... | 10 |
| แนวความคิดเกี่ยวกับการเข้ามามีบทบาททางการเมือง ของฝ่ายทหาร..... | 12 |
| สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาททางการเมือง ของทหาร..... | 14 |
| ปัจจัยที่ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมือง..... | 15 |

บทที่

| | |
|---|-----|
| ลักษณะของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารในประเทศไทย กำลังพัฒนา..... | 18 |
| ประเภทของทหารที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง..... | 19 |
| สาเหตุที่ทหารจัดตั้งพรรคการเมือง..... | 20 |
| ปัจจัยที่ทำให้ทหารสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้..... | 23 |
| สาเหตุที่ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองที่ผ่านมา..... | 26 |
| การรัฐประหาร เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534..... | 35 |
| ความชอบธรรมของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหาร ในสังคม..... | 45 |
| อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย..... | 46 |
| ทหารกับการพัฒนาทางการเมืองไทย..... | 47 |
| ผลกระทบของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทย..... | 51 |
| 3. พรรคสามัคคีธรรม..... | 53 |
| ทหารกับการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม..... | 53 |
| พรรคสามัคคีธรรมกับการเลือกตั้ง..... | 62 |
| พรรคสามัคคีธรรมกับการเป็นพรรคร่วมรัฐบาล..... | 73 |
| การเมืองไทยกับความขัดแย้งในพรรคสามัคคีธรรม..... | 76 |
| การปรับปรุงพรรคสามัคคีธรรมสู่พรรคเพื่อไทย..... | 83 |
| 4. สรุป วิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ..... | 92 |
| สรุป..... | 96 |
| วิเคราะห์..... | 98 |
| ข้อเสนอแนะ..... | 105 |
| บรรณานุกรม..... | 109 |
| ภาคผนวก..... | 114 |
| ประวัติผู้เขียน..... | 152 |

สารบัญตาราง

| | หน้า |
|--|------|
| ตารางแสดงสาเหตุและผลการปฏิบัติ รัฐประหาร และกบฏ..... | 28 |
| ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนผู้สมัครจําแนกตามพรรค..... | 62 |
| ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนผู้สมัครจําแนกตามพรรคและเพศ..... | 64 |
| ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งจําแนกตามพรรค..... | 65 |
| ตารางที่ 3.4 แสดงจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งจําแนกตามพรรคและเพศ..... | 66 |
| ตารางที่ 3.5 แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคกลาง..... | 67 |
| ตารางที่ 3.6 แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคเหนือ..... | 68 |
| ตารางที่ 3.7 แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคใต้..... | 69 |
| ตารางที่ 3.8 แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ..... | 70 |
| ตารางที่ 3.9 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการสมัครรับเลือกตั้งและ ผลการเลือกตั้ง จําแนกตามพรรคการเมือง..... | 71 |

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย